

ФОТОХУДОЖНИК З ЧЕРКАС
«ЗАСВІТИВ» ЗВІРСТВА
СТАЛІНСЬКИХ
КОНЦТАБОРІВ **3**

ДАНИЛО НАРБУТ...
«МИТЦЮ НЕ ТРЕБА
НАГОРОД, ЙОГО
ЖИТТЯ НАГОРОДИЛО» **4-5**

УПА НА
УМАНЩИНІ І
В ХОЛОДНОМУ
ЯРУ **7**

Козацькому роду нема переводу!

Козацький край

www.cossackland.org.ua

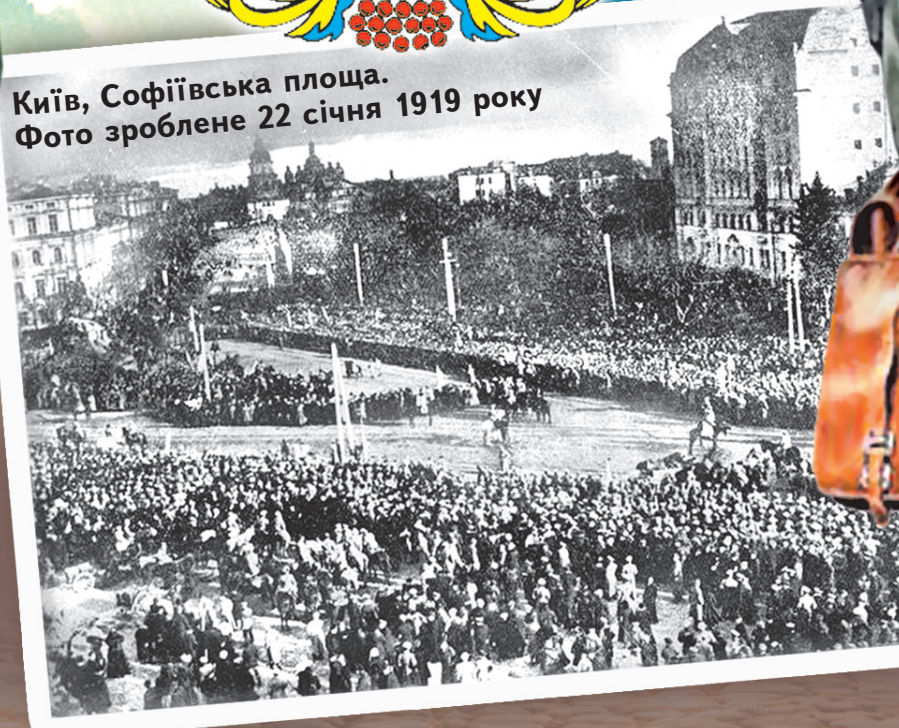
Ціна - 2 грн.

№2 (21)
22 січня 2012 р.

З ДНЕМ СОБОРНОСТІ, УКРАЇНО!

Київ, Софіївська площа.
Фото зроблене 22 січня 1919 року

22 січня 1919 року, о 12-00 на Софіївській площі Києві розпочалися урочисті збори, на яких був проголошений Акт Злуки українських земель, засвідчений Універсалом про об'єднання УНР і ЗУНР в єдину Велику Україну. Зачитав Універсал член Директорії, уродженець Кам'янщини (сучасна Черкаська область) Федір Швець. Після урочистого проголошення злуки Західної України із Наддніпрянщиною відбувся молебень, а потім – військовий парад, який приймав Євген Коновалець...

Малюнки офіцерів Української Галицької Армії та київського полку імені Богдана Хмельницького виконані художником Богданом Піргачем, герб – Олександром Івахненком

КУРКА – НЕ ПТИЦЯ, А ЧАЙКА – НЕ СИМВОЛ КОЗАЦЬКИМ ЧЕРКАСАМ

Ігор АРТЕМЕНКО

У Черкасах знову відновилися потуги пошуку "оновленого" символу міста. Чим міську владу не влаштовує козак, як символ Черкас – залишається загадкою, але вже є три ідеї "оновлення", кожна з яких має групу підтримки у владних колах. Не дивуйтеся, дорогі читачі, але це – полуниця, шахова фігура і птах-чайка. Мотивацію полуниці як символу – "у Херсона кавун як символ, то чому у нас не може бути полуниця?" можна було б "усугубити". Бо за такою логі-

кою, то чому б не замінити у назві нашого міста першу літеру "Ч" на "Х" – щоб як у того ж Херсона було? Шахи – взагалі якимось нецікаво, бо схоже, що й самі її ініціатори висунули ідею тільки задля "додаткової альтернативи". Найбільше ж суєти навколо запропонованого реанімування символу радянських часів – дніпровської чайки. Обгрунтовувати її ідею свого часу делегували... колишнього начальника ДАІ області – він розказав, як було "красиво при СРСР", коли на дверцятах автовокзалу малювали такі значки, щоб даїшники краще відрізняли, де який район.

На гербі Черкас козак був в усі часи, окрім часів царювання Москви

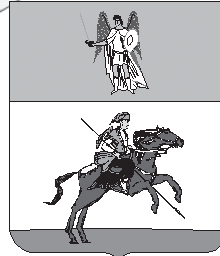
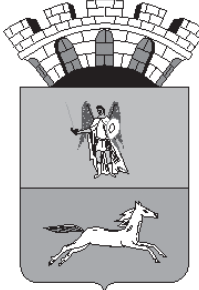
"Козацький край" спробує зробити невеличкий екскурс в історію, щоб пояснити даїшникам і решті тих, хто подався в геральдику, чому не варто чіпати козака, який у гербі Черкас – століттями...

У гербі часів Речі Посполитої – федеративної держави поляків, литовців та українців, у гербі Черкас, які отримали Магдебурзьке право, бачимо козака зі списом верхи на вороному коні – як символ міста, де зародилося козацтво, що обороняло рубежі цивілізованої держави від вторгнення ворожої навали. За часів Російської імперії, 1851 року,

коли виникла ідея зміни герба, місцевими геральдистами пропонувалося залишити козака-вершника таким же, як і раніше, тільки у верхньому полі щита над ним зобразити Архангела Михаїла. Архангела намалювали, зате у нижньому полі чомусь розпорядилися залишити...

самого лише коня, без козака. Кінь з вороного став білим, а зверху на щит вчепили корону. Таким герб Черкас затвердили взимку 1852 року. 1864 року барон Кене Бернарлд Карл – геральдист на службі Російській імперії запропонував ще екзотичніший варіант герба для Черкас. Козак, ясна річ, вже не згадувався, а від коня залишалася "на красном щите оторванная конская голова с черным языком..." З боків – підкови і колоски. На щастя, той страшнуватий герб не затвердили.

У радянські часи міста, як відомо, гербів не мали. Та коли 1985 року їх вирішили таки запровадити, художни-

кові Миколі Теліженку вдалося відстояти зображення вершника – правда, названий був він для маскування просто "вершником", а не козаком, та й руках мав не списа, а сніп пшениці. Зрештою, рівно через 10 років після того, 11 січня 1995 року рішенням 19 сесії Черкаської міської ради було прийнято сучасний герб Черкас. У верхній частині перетятого щита в лазуровому полі стоїть козак у червоному одязі, тримаючи рушницю на плечі, з шаблею та порохівницею на поясі. У нижній частині – в червоному полі скаче срібний кінь.

Таки м чином, за останні три сотні років козак у символі Черкас був відсутній

тільки в епоху владарювання царів Російської імперії. Чому саме зараз хтось вирішив, що час замінити козака на настільну гру, фрукти або сміттєві бака на набережній Дніпра?!

ЛИСТІВКИ ОЛЕКСИ ГІРНИКА ЗАЛИШАЮТЬСЯ АКТУАЛЬНИМИ

Ігор АРТЕМЕНКО

21 січня в Каневі на Чернечій горі під синьо-жовтими і червоно-чорними прапорами відзначали чергову річницю від дня 1978 року, коли 65-річний Олекс Гірник на знак протесту проти русифікації України облився бензином і підпалив сам себе... Попередньо він розкидав рукописні листівки – вітер розвіяв їх біля підніжжя могили Тараса Шевченка і по схилах Чернечої гори. Міліція збрала тоді 970 листівок, ще декілька потрапило до місцевих жителів, та й сама міліція не змовчала про надзвичайну подію – розголосу

Син Героя, Євген Гірник з книгами про батька

вона розбула завдяки тому, що патріотично налаштований офіцер канівської міліції

Олександр Гнучий не знищив, а зберіг деякі з тих листівок...

Вшанувати пам'ять Олексі Гірнику цього дня у Каневі зібралися жителі Черкащини, гості з Києва та окрема делегація з Івано-Франківщини, малої батьківщини загиблого Героя. Його син, Євген Гірник висловив тверде переконання, що у березні 2012 року, коли його батькові мало б виповнитися 100 років, заходи з відзначення ювілею відбудуться на всеукраїнському рівні. Не на офіційному, але на громадському рівні.

А от обласна рада Івано-Франківщини внесла ім'я Олексі Гірнику у перелік імен року, повідомляє Радіо "Свобода". Так, 100-річчя Героя України відзначатимуть на рівні області, поряд зі 100-річчям з дня народження Ярослава Стецька, 100-річчям заснування організації "Пласт" та 70-річчям створення УПА. Іншими заходами передбачено, зокрема, типографське видання листівок, які Олексі Гірник розкидав перед самоспаленням на Чернечій горі у Каневі. Наразі є сім видів цих збережених листівок.

Чернеча гора, 21 січня 2012 року

ЯНУКОВИЧ ЛІКВІДУВАВ РАДУ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА

Президент України Віктор Янукович своїм указом ліквідував Раду українського козацтва – консультативно-дорадчий орган при Президенті. Відповідний указ оприлюднено на його офіційному сайті.

Загалом Віктор Янукович ухвалив визнати такими, що втратили чинність, укази від 4 червня 2005 року "Про Раду українського козацтва", від 15 листопада 2001 року "Про Національну програму відродження і розвитку українського козацтва на 2002-2005 роки" і від 4 травня 2007 року "Про заходи підтримки і розвитку українського козацтва".

Як повідомила прес-служба з посиланням на радника Президента Олену Лукаш, ліквідація Ради українського козацтва "спрямована на уникнення дублювання функцій профільних Рад", оскільки ради з питань козацтва існували і при Кабінеті Міністрів, і при Президенті. Також, на думку Лукаш, "через відсутність узгодженого бачення її членами завдань організації Рада протягом останніх двох років не виконувала своїх функцій і взагалі не проводила засідань".

У серпні Кабінет Міністрів України створив Координаційну раду з питань розвитку козацтва, яку очолив міністр оборони Михайло Єжель.

РАДА УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ

Радіо "Свобода"

КАРТИНИ НАРБУТА ПОВЕРТАЮТЬ У ЧАСИ СЛАВНОЇ КОЗАЧЧИНИ

Олег ОСТРОВСЬКИЙ,
фото автора

Напередодні свята Водохреща у Черкасах, в Обласному краєзнавчому музеї відкрилася тематична виставка картин великого Художника і широкого Патріота Данила Нарбута. Стіни просторої зали прикрасили 27 портретів козацьких старшин і гетьманів, виконані свого часу Нарбутом. Роботи намальовані надзвичайно майстерно, а яскраві фарби створюють відчуття сяйва від портретів зі славного минулого нашого народу...

Відкривав виставку заступник голови облради Василь Касян, а наступним мав слово

начальник управління культури облдержадміністрації Василь Маршутка, поруч з яким стала внучка Нарбута Леся. Несподівано для всіх посадовець раптом відійшов від офіціозу і почав розповідати, як Нарбут колись намалював йому і його друзям ескізи для козацького одягу. Сказав, що той козацький наряд у нього й досі вдома у шафі висить...

Таким вже був знаменитий Нарбут, якого друзі називали просто – Дід. Саме його ім'я змушує відмовлятися від казенних фраз...

А що вже говорити про тих, з ким Дід дружив! З ширим сумом і світлим посмішками згадували Нарбута Віктор Клименко, Олександра Теліженко та багато інших – тих, хто досі має за друга і вчителя цього великого художника.

Наступного дня козацькі портрети Нарбута побували у Обласному художньому музеї. Тут відбувся літератур-

но-мистецький вечір «Мужність у традиціях козацтва».

Організатори виставки пообіцяли, що невдовзі виставку побачать і в інших містах Черкащини. Перша на черзі – козацька Умань.

Фотохудожник з Черкас «засвітив» сталінські звірства

Світлана КРАВЕЦЬ

Знаменита "Тюрма на Лонцького" — це колишня тюрма у Львові, яка використовувалася як політична в'язниця польською, радянською та нацистською владами. З 2009 року вона стала Національним музеєм-меморіалом пам'яті жертв окупаційних режимів. Резонанс серед львів'ян викликала відкрита тут днями фотовиставка "Відрядження в один кінець: Колима/ГУЛАГ/Аляска". Вона розповідає про минуле сталінських концтаборів і про те, які вони нині — страхотливі місця, де звірча система більшовизму нищила інакомислячих. Епіграф до експозиції — слова одного з "діячів" сталінської епохи Михайла Томського: "В умовах диктатури пролетаріату може бути і дві, і три, і чотири партії, але тільки за однієї умови: одна партія буде при владі, а решта - у тюрмі". Творці виставки кажуть: тема ГУЛАГу — вічна, допоки не

буде офіційного каяття за злочини більшовицької тоталітарної системи.

Один з творців виставки — фотохудожник з Черкас Володимир Манькута. Свого часу про цього знаменитого майстра екстремального фото, який у пошуку цікавих фотосюжетів подорожує світом, газета "Дзеркало тижня" писала: "У нього стріляли, за ним гналися з ножами, він втікав від бандитів, ведмедів і леопарда, потрапляв у рабство до вельетня, вискакував під час аварійної посадки з літака в болото, випадав з поїзда в ході, до напівсмерті замерзав

на 50-градусному морозі, горів, тонув, ухилився від кидка гурзи, зривався зі скель. І все це — під час виконання своєї роботи. Відгадайте, про яку

професію мова?.. Ось і не вгадали, це не герой супербойовика... Він фотохудожник". Цього разу знаменитий черкашанин у диких місцинах Росії фіксував докази ганебних сторінок історії кривавої червоної імперії — рештки концтаборів Сталіна — "вождя", котрому ще й нинішні комуністи продовжують ставити пам'ятники.

Разом з колегами-фотохудожниками, Володимиром Оглобленим з Харкова і Андрієм Ларіоновим з російського Магадана черкашанин підготував для виставки декілька десятків вражаючих фотографій. Спочатку вона експонувалася в Харкові, а нині перебравася до Львова і діятиме у "Тюрмі на Лонцького" до 17 лютого. Названа "Відрядження в один кінець" — не випадково — так називали заслання на Коліму "веселуни" з НКВС, натякаючи, що назад вороття немає. Велика частина світлин зроблена на території концтабору "Дніпровський", більшість в'язнів якого склали українці. На світлинах — спорожні бараки, страшні цвинтарі для загиблих з номерними дерев'яними стовпчиками замість хрестів, звалені на купу черевки в'язнів, іржаві тачки і лопати, напівобвалені копальні, де ув'язнені добували "стране победившего комунізму" вольфрам, золото і радіоактивний уран...

Львів'янин Іван Губка у концтаборах на Колімі за "буржуазний націоналізм" відбув 19 років і вижив завдяки "хрущовській відлизі". Під враженням від виставки фотографів, які побували на місці його таборів, пан Губка тільки мовив: "Колімські були своєрідні. Казали: Москва далеко, а тут вам — ведмідь прокурор..."

професію мова?.. Ось і не вгадали, це не герой супербойовика... Він фотохудожник". Цього разу знаменитий черкашанин у диких місцинах Росії фіксував докази ганебних сторінок історії кривавої червоної імперії — рештки концтаборів Сталіна — "вождя", котрому ще й нинішні комуністи продовжують ставити пам'ятники.

ресторанно-готельний комплекс «Дикий Хутір»

Гостинно запрошує вас на весілля, корпоративи, дні народження

ВАС ПРИЄМНО ЗДИВУЄ:

- сміачна українська кухня (дичина, наливочки, домашня випічка)
- цікава етнічна програма
- готельні номери
- чудовий краєвид Холодного Яру

МОЛОДЯТАМ БЕЗКОШТОВНО НАДАЄТЬСЯ:

- готельний номер
- дисконтна карта на 10%
- 50% знижка на вечерю удвох у річницю Вашого весілля в РГК "ДИКИЙ ХУТІР"

Для корпоративних замовлень індивідуальний підхід.
Тел.: (097) 572-56-09, (067) 470-94-93, E-mail: dukuj_hutir@mail.ru
Чигиринський р-н., с. Мельники, хутір Буда

До уваги передплатників та всіх читачів «Козацького краю»!

Наступні номери газети вийдуть 12 і 21 лютого, 12 та 26 березня. Про дати виходу газети у квітні та травні буде повідомлено у номері від 26 березня.

До уваги передплатників та всіх читачів «Козацького краю»!

Наступні номери газети вийдуть 12 і 21 лютого, 12 та 26 березня. Про дати виходу газети у квітні та травні буде повідомлено у номері від 26 березня.

УВАГА!

Ви можете стати учасниками і співавторами будівництва, яке увійде в історію!

Невдовзі розпочнеться спорудження Музею Холодного Яру, експозиція якого висвітлюватиме історію славного краю в усі часи визвольних змагань за волю України. Ініціаторами виступили ЧГО «Вільне козацтво Холодного Яру» та історичний клуб «Холодний Яр».

З пропозиціями щодо архітектурних проектів будівництва музею, наповнення музейної експозиції та фінансової і творчої допомоги у втіленні проекту звертайтеся за телефоном у Черкасах: (0472) 31-29-74, за адресою: м. Черкаси, вул. Львіна, 330, к.4 або за електронною адресою: Cossack_land@i.ua

«МИТЦЮ НЕ ТРЕБА НАГОРОД, ЙОГО ЖИТТЯ НАГОРОДИЛО»

— Ці слова Ліни Костенко мовби написані для Д.Г.Нарбути. Сьогодні, в день пам'яті нашого духовного батька, буде багато спогадів і добрих слів від його знайомих, родичів, друзів і тих, які ніколи не були і яких з кожним роком ставатиме все більше.

Для мене очевидно одне: у житті творчої інтелігенції вишня-листрижень, який тримав вкупі митців — часом таких різних і, навіть, антагоністичних. До нього приходили всі — говорили, сперечались, сварились, пили чарку, але всіх об'єднував Дід.

Калейдоскоп спогадів вихоплює картинки тих зустрічей. Влучне слово, дотепний жарт, солоний анекдот, і постійна якась дитяча готовність сприймати життя "по-справедливому".

— Не може некультурна людина керувати областю! — сердився Дід, проходячи біля тодішнього (та й теперішнього...) обкому партії.
— Якщо він не ходить в театр, на виставки, у філармонію, то всі

***

Знімаємо плівку для сестри Марини в Австралію (з якою не бачився рівно 50 років). Вона відома прима балерина, потім балетмейстер. Ще у війну виїхала з чоловіком (скульптор Березовський, родом із Звенигородки).

— Оце, Мариночко, тут на дачі я й проведу літо. Отакий я став. Не знаю, як ти, а я ще чарку п'ю, курить — курю... От до дівчат вже не бігаю — відтяло!

Згодом сестра прилетіла з далекої Австралії і була шокована умовами життя народного художника.

***

Золоте весілля з Ганною Панасівною

Баба Галя:

— Побралися ми у березні 41-го. Що вже пережили за ці роки, то краще й не згадувати — і війна, і підпілля, і тюрма... Та й потім з ним жити було не мед, а у мене отут, між лопатками, по-моєму, вже крила вирости! Ну, у них в роду всі такі були. Ще як Симону Нарбуту Катерина II за якусь послугу (?...) подарувала дворянство і помістя — скільки за півдня конем об'їдеш! То було кілька хуторів і сіл. А потім і дід, і батько програли в карти, пропили. Сьогодні тільки хутори лишилися — Нарбутівка.

***

На дачі в Єлизаветівці

— Оце через город у мене Царське село. Тут дачі усіх обкомівців.

— Та вже ж обкомів немає!

— Обкомів немає, а вони усі на місцях, тільки кабінети поміняли. Знаєш, як хороша господиня вареники зварить, залле сметаною, а потім почне струшувати макітрою, то ті вареники літають над нею, але ні одне стерво додолу не впаде — всі в макітрі лишаються, в сметані. Так і ці...

***

У Діда, дійсно, було багато приятелів, а ще більше знайомих, які завжди шукали якоїсь вигоди — чи то влаштувати дітей у престижний вуз, чи провести якусь авантюрну акцію, прикриваючись іменем Майстра.

Але, як кожна талановита людина, він був самотнім. Його характер дуже вдало відбився у погрудді роботи відомого скульптора А.Фуженка. До речі, І.Фізер, талант якого Дід завжди поважав, зобразив Майстра на барельєфі дитячої художньої школи лукавим, з

бісиками в примружених очах — таким його бачили щодня.

***

Дуже добре, що хоч після смерті вшановують пам'ять митця, але як же потрібна була йому увага при житті. Особливо після смерті його друга і дружини Ганни Панасівни.

...Заходжу, як завжди, з домашнім чи купленим пригощенням, і Дід сидить за столом, а на столі — п'ятеро цуценят, хлюбають якийсь суп разом з ним з однієї тарілки.

— Рада стала мамою. Дивись, які красиві. Якого подарувати?

Про собак треба сказати окремо. Данило Георгійович обоожнював спані-

єлів. Героїнею наших зійомок років 10 була Ласка, з якою Дід і спав, і їв разом. Вона ловила найменшу загрози інтонацію і кидалась на захист господаря.

Одного разу приїздимо з Ганною Панасівною з її родової Сулімівки, а Дід плаче.

— Нема Ласки. Хтось отруїв, чи сама щось з'їла.

І сльози як горох. Безпомічний погляд, тремтлячі руки. Тужив, як за

його зусилля про тваринництво чи ріст врожайності зернових культур будуть марними. Не можуть керувати людьми хама і невігласи (хм!... — авт.)

— Вони хочуть нагодувати народ, — під'южував я Діда.

— Вони вже 70 років хочуть нагодувати народ і ніяк не нагодують. Завалили промисловість, сільське господарство і культуру, на якій всі ці роки економили. Жлоби прийшли до управління суспільством і суспільство за це їм гірко помститься. Як вже мститься нам культура. (Як тут не згадати нинішніх "зірок" — полавських і сердючок, марабу-мамаду та інших).

Про Нарбуту — митця писано цілі дослідження. А тепло спілкування в побуті — то інше.

Дрібки солі від Олександра МАРЧЕНКА

людиною.

Так з'явилась Рада — теж спаніельша. І таке ж ставлення до господаря. Вірні очі, сумні опущені вуха і готовність захищати. Через деякий час з'явилися цуценята, котрих Дід щедро роздаровував знайомим.

Коли Дід помер, Рада ще довго шукала його кімнатами, неохоче йшла на прогулянку, а коли зрозуміла, що господаря не буде — просто померла. Від туги.

Мою собаку звали теж Рада. В пам'ять тієї, Дідової. Він казав: — Рада — це не Верховна Рада і не від слова радитись. Рада — від слова радіти. Собака це не людина, але вже й не тварина.

***

Нам є що згадати за роки спілкування. І зрозуміло, коли це роблять люди найближчого оточення, котрі постійно були з ним, ділили кусень хліба з салом, приносили, хто що міг. Згадую найближчих — кума М.Негоду, Марата з Єлею, Клименків, Тетяну Панасівну, М.Теліженку, Р.Зайченка, В.Грабовського і багатьох-багатьох інших, котрих Дід щиро любив і поважав.

...Прикро, що творча спадщина Данила Георгійовича розвіялась, як і подарована громаді Черкас серія з 35-ти картин "Квіти України". А це ж був заповіт і останнє бажання митця, передати в дарунок свої твори Черкащині.

Пригадую, які унікальні речі були у Діда в майстерні, в квартирі — безліч старовинних ікон, незакінчених картин, козацькі папуші, пістолі, шаблюки...

***

...— Оце прожили з Галею 50 років і ніколи не було у нас отих "стінок", "гірок". Ото лава, стіл, диван — зате все життя дім повен друзів!

... Зате нащадки не бідуватимуть...

***

Чомусь вразила одна сцена. Київ, 9 березня. Неймовірний збіг обставин.

Ми приїхали з Дідом на вручення йому Шевченківської премії. Перед тим зайшли на Байковий цвинтар поклонитися його батькові — відомому графіку, авторові перших українських гривень, засновнику Української художньої академії Георгію Нарбуту. В цей день йому виповнилось би 100 років.

Підійшовши до могили батька, якого таємнича і нагла смерть забрала, коли Данилку виповнилось 4 роки (сучасники підозрюють отруєння чекістами), Данило Георгійович раптом спіткнувся і впав на коліна, випустивши гроно калини прямо на підніжжя могильної плити, у сніг. Так і стоїть у пам'яті 9 березня — день народження Георгія Нарбути, день

вручення найвищої нагороди держави — Шевченківської премії його сину Данилу Нарбуту, який на колінах випускає з рук у сніг червоні, як краплі крові, важкі кетяги калини...

***

Останні зійомки Діда на його день народження — 22 січня. Менш як за півтора місяця до смерті. Як завжди дома, під "Сонягами", у колі тих же людей. Але вже без баби Галі...

Був здоровий, життєрадісний.

Хіба він знав, що вже почалися вибори і багатьом політикам хотілося бачити такого авторитета у своїй компанії. Його запрошували на зустрічі, фуршети. Остання була у відомого київського лікаря, художника, який приїхав у Черкаси — балотуватися у ВР і якому теж треба була присутність Майстра.

Дружня вечір, розмови про долю України... Але ніхто не запропонував підвезти Діда додому.

Розпашілий 82-річний чоловік, пройшовши два квартали під сирим лютневим вітром, зліг... Запалення легенів, серце. Через два тижні його не стало.

***

...півроку до цього. Ми в Холодному Яру. Наше улюблене місце — Дуб Залізняка. Дід тулиться до нього, примовляючи:

— Ой дубе, дубе, скільки ти бачив, скільки пережив... На твоїй корі, як на долі нашої держави — такі рани, такі рубці... Але доки ти стоїш, стоятиме Україна.

І побрів під шелест осіннього холодного листопада.

...Через півроку відпала могутня гілка дуба.

«ТАРТАК» У ЧЕРКАСАХ БУВ або «ТАРТАК» У ЧЕРКАСАХ БУДЕ!

Петро ДОБРО

Відомий як широкоталовий український «від підкови на чоботі до оселця на маківці», музичний гурт «Тартак» розпочав тур «15 років» містами України. У програмі туру - історія гурту в хітах і презентація нового альбому «Сімка».

Стартували після відпочинку у карпатській Буковелі. Можливо, день для того старту обрали не найкращий - п'ятниця, 13 січня. Перший концерт був у Полтаві, у рок-н-рол кафе «Вілла Крокодила». Та коли наступного, 14 січня хлопці приїхали до Черкас, то зрозуміли, що в Полтаві вони не бачили не те що справжнього крокодила, а й банального українського смаленого вовка. Втім, дехто каже, що в Черкасах їм просто підклали свиню...

У Палаці молоді Південно-Західного району міста зібралося ледь більше сотні глядачів - далася ознаки нікудишня система інформування населення про концерт. На перспективу, для майбутніх організаторів зазначимо: національно свідомі українські музичні гурти «Козацький край» завжди готовий підтримати безкоштовно, не вимагаючи платні ні за розміщення анонсів концертів, ні за їх висвітлення. До речі, попередній черкаський концерт «Тартака», який проходив у одному з клубів міста, мав гучний успіх...

Цього ж разу пригоди «Тартака» в Черкасах продовжилися тим, що їм довелося співати пісень під блимання заледве не однієї «лампочки Ілліча» на сцені, а коли музиканти попросили додати світла, то виявилось, що це неможливо, бо сторож Палацу, який єдиний має чарівного ключика від електропроводки, відмовився від електрики. Зими на дачу в село - чи була не втілювати у життя азаровський месидж про «лопату в руки» і самозабезпечення голодуючих?

Тартаківці відпрацювали концерт на славу - тож малочисельні щасливчики, які чули про концерт і змогли на нього потрапити, залишилися задоволені. Тим паче, що під кінець концерту їх усіх запросили на сцену - під світло тієї лампочки, яку віднині можна сміливо здавати до краєзнавчого музею як символ неспроможності міста достойно зустріти чудовий вітчизняний гурт.

Для тих, хто наступного разу захоче потрапити на концерт «Тартака», нагадаємо до громадянської активності, захищати свої права та врешті-решт зробити наші Україною». Невдовзі «Тартак» прославився серією спільних з етноколективом «Гуляйгород» виступів по всій Україні, в Польщі та в Грузії.

Діапазон творчої тематики пісень гурту надзвичайно широкий: від ліричних про кохання - до закличних про боротьбу за волю. В один і той самий 2006 рік хлопці з «Тартака» записали два знаменитих хіти з чудовими відеокліпами. Перший був присвячений Українській Збірній, яка вперше в історії потрапила у фінальну частину чемпіонату світу з футболу - пісня називалася «Україно, забивай!» Другий хіт - це записана спільно з Андрієм Підлужним, більш знамим як Нічлава, пісня «Не кажучи нікому», присвячена «братом по зброї і прийдешнім поколінням». У пісні є такі слова:

Коли війна вривається у двері, Не захистять слова й печатки на папері. Потрібно йти, потрібно брати зброю І право на життя відстояти в горнилі бою...

Поплач за мною мамо, коли я загину. За свою землю, за Україну Поплач за мною сестро, не кажучи нікому, Що я вже ніколи не вернусь додому.

На пісню зняли кліп - саме там, де відбувалися події, яким присвячено пісню - у напівзруйнованому Загорівському монастирі на Волині. У вересні 1943 року чота бійців УПА під командуванням провідника Берези

душах тих, хто живе на землі Богдана Хмельницького, Тараса Шевченка і В'ячеслава Чорновола!

14 січня 18:00 м. Черкаси Палац молоді (південно-західний р-н)

Сашко Положинський - родом з Волині, краю, де воювала УПА. Мабуть, тому й Холодний Яр так любить...

www.cossackland.org.ua

Козацький край

НА САЙТІ «КОЗАЦЬКОГО КРАЮ» МАСНО ВІДВІДУВАЧІВ ВНЕ З 32 КРАЇН СВІТУ!

З моменту виходу минулого номера газети її сайт відвідали читачі з трьох нових країн закордону - Чехії, Греції та Ірландії.

Чехія	ПАР	Грузія	Японія	Аргентина	Польща	Чорногорія		
Великобританія	Бельгія	ОАЕ	Ізраїль	Португалія	Італія	Нідерланди	Естонія	
Ірландія	Молдова	Канада	Ісландія	Австралія	Росія	Німеччина	Хорватія	
Греція	Таїланд	Угорщина	Фінляндія	Данія	Беларусь	США	Швейцарія	Бразилія

22 січня друзі вітали Данила Георгієвича з днем народження. А 3 березня смерть зламала гілку на його родинному дереві - Д.Г.Нарбут пішов з життя у вічність. Дорогу туди проклав славу: патріарх українського живопису, член Спілки художників України, лауреат Державної премії імені Тараса Шевченка, народний художник України. Д.Г.Нарбут - син класика українського образотворчого мистецтва Георгія Нарбута - досяг високого авторитету і визнання.

Його смерть об'єднала в мить всі пори року: була злива, пробивався град, вітер перемирін розвіяв хмари і засяяло сонце.

Сонце його посмішки. Але вже з портрета...

Провести в останню путь Людину величезної духовної сили приїхали і прийшли його друзі, шанувальники з усієї України. Телеграму - співчуття рідним і близьким надіслав Президент України. Слова прощання говорили представники облдержадміністрації і міської влади, спілки художників, УНА-УНСО, спілок театральних митців, письменників, архітекторів та інші.

За Дідом, Батьком, як його любовно називали, сумувала не лише Черкащина.

Тоді ми просто ще не збагнули, що втратили Його, закоханого в свій народ, у своє місто.

Смерть зламала гілку Дуба, за життя якого він переживав і волав про допомогу до кожного з нас. Почуймо його з небес. Бо і це, а не лише 35 найкращих полотен власної скарбниці заповідав художник місту, черкащанкам. Картинами милуються жителі України, СНД, Австрії, США, Канади, Німеччини, інших країн.

А дуби висихають в Черкасах... Хто тепер за них постоїть? А під соняхами в Дідовій квартирі вже не зустрічаються його друзі, бо квартиру-музей в його оселі, про що він мріяв, там так і не відкрили. Він пішов. Цієї втрати ми ще не усвідомили. Це прийде потім. І чим більше часу минатиме, тим гострішим буде відчуття величезної втрати. Він був з нами в одному відрізьку вічності, який називаємо життям.

Ні, не був, а лишається. Адже поки є ми, його друзі, учні, хрещеники - доки є й Він між нами.

Лукавий погляд, міцне словце і точна як постріл, характеристика.

Друзі не ображались, а випадкові і пусті біля нього не затримувалися.

Він був світлий і щедрий. Міг подарувати картину, дачу, цілу серію картин людям, яких любив.

Це був потужний духовний магніт, який притягував таких же духовних і щедрих на доброту людей.

Його не стало. Але магнітне поле залишилось. І ми, його друзі, зробимо все, щоб це поле не ослабло. Щоб чисте озеро його спадщини живило і поповнювалось такими ж чистими джерелами.

Він лишається з нами, наш "Дід", - народний художник України, лауреат Шевченківської премії Данило Нарбут. Наш добрий "Дід".

ЗЕМЛІ ЧЕРКАЩИНИ В ЧАСИ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Василь Мельниченко

В часи Київської Русі помітно виділявся Канів, який за припущеннями існував вже у XI ст., хоча перші літописні згадки про нього датуються 1144 роком, коли київський князь Всеволод Ольгович занував у місті церкву святого Георгія Побідоносця – пізніше Успенський собор. Ця архітектурна пам'ятка збереглася до наших днів. Відомо, що у Каневі була єпископія. У 1149 році у Канів Юрій Долгорукий посадив одного із своїх синів – Гліба.

В цей час Канів, з огляду на своє важливе стратегічне положення, виступає як один з головних опорних пунктів Київської Русі у боротьбі проти кочівників. Біля міста зосереджувалися значні військові сили – заслони для захисту південних кордонів держави та здійснення передувальних походів в глибину половецьких степів, а також для охорони купецьких караванів. Тут нерідко велися переговори з половецькими ханами. Зокрема, Канів згадується у літописі під 1155 роком у зв'язку з нападом половців на уділ сина Юрія Долгорукого Василя. Зазнавши тоді поразки від руських військ, половці заключили мирний договір, але незабаром його порушили. Влітку 1192 року тривалий час під Каневом, охороняючи степове порубіжжя від набігів половців, стояло залогою військо, очолюване князем Святославом. Місто було культурно-релігійним центром правобережного Подніпров'я – тут була бібліотека, а також резиденція єпископа.

На південь від Канева знаходилося більш раннє давньоруське місто Родень, яке за припущенням засноване київським князем Святославом Ігоровичем і у X ст. було добре відоме і міцно укріплене місто. Саме сюди в 980 році втік князь Ярополк від Володимира.

Високого рівня досягло господарство міста, передусім ремесло і торгівля, а також землеробство, яким теж займалися його жителі. У місті виготовлялось, крім посуду та різних предметів побуту, багато видів зброї – списів, шабель, наконечників стріл, шоломів тощо, а також ювелірні прикраси – срібні і бронзові карбовані браслети, вискові кільця, бронзові дзеркала. Родень вів торгівлю з Києвом, Черніговом, Корсунем. Про міжнародні торговельні зв'язки свідчать знайдені тут арабські та візантійські монети.

Саме місто розміщувалося на Княжій горі, висота якої сягала 172 м над рівнем моря, що значно посилювало оборонне значення міста, яке відіграло

важливу роль у захисті руських земель від експансії кочівників – печенігів, торків, половців, які тільки в 1061 – 1210 рр. 46 раз напали на місто. Під час монголо-татарської навали Родень зазнав спустошення і життя в ньому більше не відновлювалося.

Важливим культурно-релігійним центром був Зарубський монастир, поряд з літописним містом Заруб (біля села Зарубинці Канівського району), який вперше згадується в літописах у 1147 році. В Зарубському монастирі був ченцем Клим Смолятич, високоосвічена людина "книжник і філософ", який згодом у 1147 році за бажанням князя Ізяслава Мстиславовича був поставлений київським митрополитом. У Зарубському монастирі проживав також інший відомий "книжник" – Георгій, котрий залишив після себе "Поученіє к духовному чаду". При обителі існували печери, в яких проживали ченці. На території колишнього монастиря археологами виявлено залишки двох кам'яних храмів. Вище Заруба був відомий брід через Дніпро.

При впадінні невеликої річки Корсунки в Рось, ймовірно у 1032 році Ярославом Мудрим було збудовано фортецю і засновано місто Корсунь як один із пунктів оборонної лінії по Росі, що зафіксовано у літописі: "У рік 1032 Ярослав пішов ставити городи по Росі".

В часи Київської Русі в правобережній частині краю були й інші населені пункти, що засвідчує залюдненість і господарську освоєність території. Літописні джерела та виявлені залишки городищ та поселень

цього періоду підтверджують, зокрема, існування міст Дверен на Росі (поблизу села Деренківці Корсунь-Шевченківського району), Боровий (неподалік селища Стеблів Корсунь-Шевченківського району).

На правобережжі краю певний вплив мали залежне

даленості мала менший вплив Київського князівства ніж Поросся і Подніпров'я. Натомість тут помітні впливи Волинського і Галицького князівств, передусім в період феодальної роздробленості.

Лівобережні землі Київської Русі з боку степу захищалися

на правому березі річки Сули за 2 км від її впадіння в Дніпро. Було обнесене стіною, спорудженою із поставлених в ряд засипаних землею дерев'яних зрубів. В найбільш придатних для ведення бою місцях стояли вежі. Воїнь мав і захищену гавань.

Про оборонний характер міста свідчить також значна кількість знайденої зброї – мечів, шабель, бойових сокир, списів тощо. Водночас Воїнь був і помітним торговельно-ремісничим містом, що підтверджується виявленими ковальськими, слюсарними, деревообробними, ливарними інструментами та різними виробами з металу, дерева, каменю, кістки. Привізні речі свідчать про розвиток торгівлі. Населення міста займалося і землеробством, тваринництвом. Різними промислами.

Воїнь спіткала така ж доля, як і більшість інших давньоруських міст. У 1184 році місто спалили половці на чолі з ханом Кунчаком. Через деякий час місто відродилося, але в монголо-татарський період було зруйноване і більше не відбуджувалося. Нині те місце (на межі Черкаської і Полтавської областей), де стояв Воїнь, покрите водами Кременчуцького водосховища.

Серед інших давньоруських міст на лівому березі Дніпра, що входили до оборонної лінії слід назвати Желдь (тепер – село Жовтине Чернобайвського району), засноване князем Ярополком – сином Володимира Мономаха і яке вперше згадується в Іпатіївському літописі в 1116 році. На шляху з Переяслава до Желді, займаючи вигідне стратегічне положення стояв

Пісочен (село Пісчане Золотоніського району). Літописні джерела містять також згадки про давньоруське місто Дубницю (поблизу села Бубнівська Слобідка Золотоніського району), Римів (неподалік села Велика Бурімка Чернобайвського району). Під стінами цих укріплених міст час від часу точилися запеклі битви з ордами половецького хана Кончака і які не завжди закінчувалися успішно для їх захисників. Трагічно закінчилася у 1185 році оборона Римова, про що в літописі сказано: "І котрі ж городяни вийшли з города і билися, ходячи по римівському болоту, то ті уникли полону, а хто зостався в городі, то ті всі взяті були"...

від Київської Русі прийшло тюркомовне населення, відоме під узагальнюючою назвою чорні клобуки (торки, берендеї, ковуї, печеніги та ін.), що з'явилися в Пороссі у XII ст. Вони поступово перейшли до осілого господарювання і брали активну участь у боротьбі Київської Русі проти половців. Після монголо-татарської навали були частково асимільовані сусідніми народами, частково вивезені монголо-татарським ханом Узбеком (XIV ст.) до Середньої Азії.

Як свідчить літопис, чорні клобуки мали свої міста Конилу (можливо, поблизу села Конела Жашківського району), Чорняв (за припущенням – поблизу села Чорна Кам'янка Маньківського району), Кулдіурів (вірогідно на лівому березі Тясмину в районі Сміли). Напевне, що ці населені пункти не були містами в усталеному розумінні адміністративних та культурно-економічних центрів, а виконували роль тимчасових резиденцій їх правителів.

Взагалі ж західна частина краю (відома в пізніші часи як Уманщина) з огляду своєї від-

оборонною лінією, яка проходила по Сулі – лівій притоці Дніпра. Важливу роль в системі оборони відігравали міста, які розташовувалися на території сучасної Черкащини.

Найбільше значення

мав Воїнь, перша згадка про який міститься у "Повісті временних літ" під 1055 роком. Місто-фортеця загальною площею 27,6 га стояло

Мине час, і ті самі половці вимушені будуть просити військової допомоги у русичів, перед лицем неймовірної загрози зі сходу – орд Чингіс-хана. Про цей страшний час у житті нашої землі читайте у наступному номері "Козацького краю" – у матеріалі Василя Мельниченка "Вторгнення монголо-татар на землі Черкащини".

НА УМАНШИНІ У 40-Х АКТИВНО ДІЯЛА УПА

Богдан ЧОРНОМАЗ

Під назвою "Уманщина" мається на увазі регіон, в який входить Уманський, Христинівський, Монастирищенський, Жашківський, Звенигородський, Тальнівський райони Черкаської області та частина чотирьох районів Кіровоградської області. Таке означення є не випадковим, оскільки ця територія традиційно місцевим населенням трактується як "Уманщина". Пояснення цього феномену дають історики Ольга Діденко, Василь Стефанович і Юрій Бодров – це територія Уманського полку часів існування Козацької держави XVII століття, яка традиційно існує досі.

Згідно зі структурним і територіальним поділом, ухваленим 1941 року Проводом Організації українських націоналістів, ця територія отримала визначення "округи". В діаспорній літературі з історії ОУН і УПА згадуються дві округи на території нинішньої Черкаської області – "Холодний Яр" і "Умань" (Лев Шанковський "Похідні групи ОУН" і Петро Мірчук "Історія УПА"). Керівництво округами по лінії ОУН здійснювали округні проводи.

Першим округним провідником округи Умань був Коханьчук Володимир (конспіративне псевдо "Дмитро Тимченко") учасник похідної групи ОУН. Його заступником був Михайлюк Роман (конспіративні псевда "Дума", "Думка", "Робінзон").

Перші практичні кроки, які робили оунівці, було спрямовано на творення структур ОУН в м. Умань і навколишніх селах, паралельно з цим оунівці організували в селах сходки (збори селян), на яких обирали структурні елементи влади майбутньої української держави, яку прагнула побудувати ОУН – органи самоврядування. Усі сходки закінчувалися складанням Присяги на вірність служіння громаді і Україні всіма новообра-

ними членами сільських органів самоуправління і в кінці зборів – спільним виконанням Гімну "Ще не вмерла Україна".

Слід зауважити, що на Уманщині створення структур ОУН відбувалося не тільки з ініціативи членів похідних груп, але і, в багатьох випадках, з ініціативи місцевого населення. Яскравий приклад – самоініціативне створення осередку ОУН в аграрній школі села Лебединка. Там було організовано осередок ОУН, членами якого були вчителі та учні. Очолив цей осередок директор школи Хоменко. Структура ОУН Уманщини була така: Округний провід, який був в підпорядкуванні Центрального проводу, Станиці – осередки, в які входило одне або кілька сіл. Діяла організаційна Служба безпеки і розвідка.

Штаб-квартира Уманського округного проводу постійно змінювалася, але найдовше вона перебувала за адресою вул. Старопоштова, 55 (нині вул. М. Горького) в Умані. Господиною штаб-квартири була Боцманівська Віра Михайлівна.

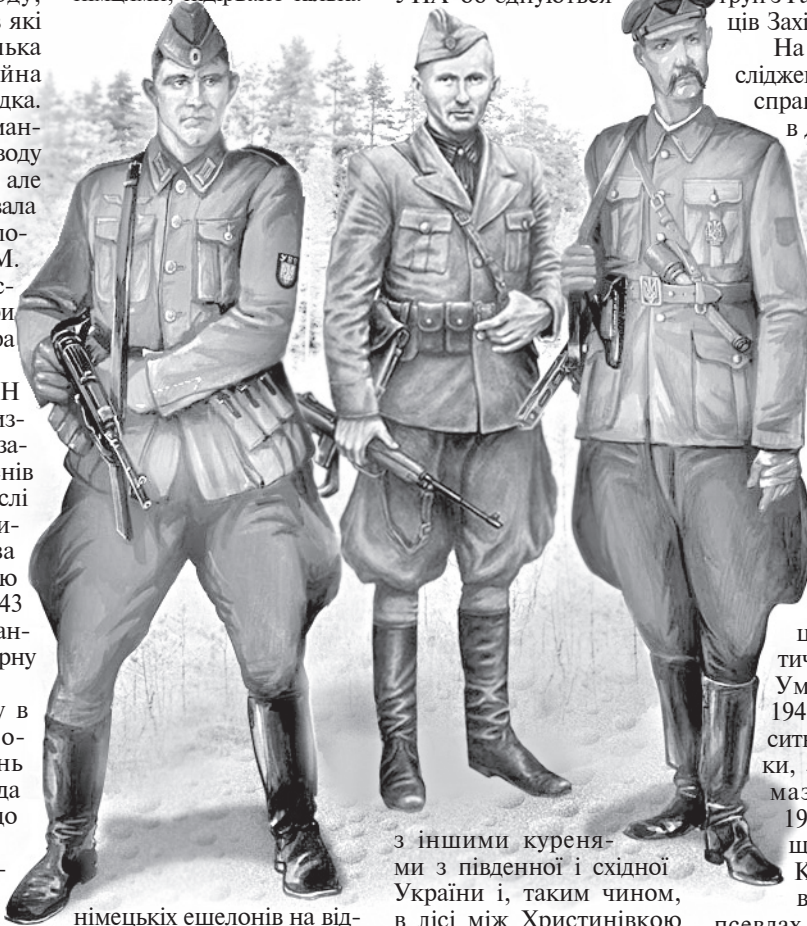
1942 року в ОУН Уманщини стається низка провалів. Гестапо заарештує багатьох членів організації, у тому числі В. Коханьчука і Р. Михайлюка (загинули за кілька днів під час бою при спробі втечі). У 1943 р. німецька зондеркоманда робить напад на аграрну школу в Лебединці.

В грудні 1942 року в Умань на посаду провідника округи Умань прибуває з Кіровограда Безпалько Осип (псевдо "Остап").

У 1943 р. він організовує загони УПА на Уманщині. З архівів КДБ відомо, що на Уманщині у другій половині 1942 і на початку 1943 рр. існувало два загони УПА. Один – нечисельний – було організовано поблизу с. Лебединка (нині Голованівський р-н Кіровоградської області). Командиром цього загону був "Чорнота" (псев-

до, справжнє прізвище не з'ясовано). У середині 1943 р. цей загін з'єднався з іншим, що мав назву "Граніт" і базувався в лісах між м. Гайсин і м. Христинівка. Згідно з архівними даними відомчого архіву СБУ, чисельність загону "Граніт" не була постійною і не перевищувала 100 осіб. Командир загону "Сталевий" (псевдо, справжнє прізвище та ім'я не з'ясовано). Штаб загону "Граніт" був у с. Заячківка Христинівського р-ну Черкаської області у хаті родини Якова Галівея.

За час існування на Уманщині національно-патріотичного підпілля, в кінці 1942 і в 1943 рр., відбувалися дрібні сутички з німцями, підірвано кілька

з іншими куренями з південної і східної України і, таким чином, в лісі між Христинівкою і Гайсином виникає нове формування, яке отримало назву "УПА – Південь". Командиром "УПА – Південь" був призначений Василь Кук (псевдо Ведмідь, Леміш). В цьому ж таки місяці "УПА – Південь" переходить в Галичину. В лісі Західної України відійшов і округний провідник Осип Безпалько. Замість нього округним провідником призначено Олександру Задорожно (псевдо "Запорожець") мешканця і уродженця с. Оксанине Уманського р-ну Черкаської області.

У 1944 р. курені з Уманщини взяли участь в найбільшому бою між УПА і Радянською армією в Гурбенському лісі під Крем'янцем.

На Уманщині в тилу радянської армії залишено сотню "Граніт" і загін Кузьми Гриба (псевдо "Борода"), чисельність його загону на той час була біля 30 осіб.

Загін К. Гриба вирішує визнати радянську владу, бере нову назву – "Загін ім. Кутузова", обростає оточеннями і втікачами з "Уманської Ями" і в такий спосіб уникає репресій

з боку радянської влади (пізніше було арештовано лише одного К. Гриба. За зв'язок з ОУН радянська влада засуджує його до розстрілу, який замінює 25 роками ув'язнення і відправляє до табору).

Останні шість бійців загону "Граніт" припинили своє існування як формація УПА 29 серпня 1945 р. у Сушківському лісі (7 км. від Умані), в результаті бою зі взводом регулярної армії і сімома енкаведистами.

Соціальний склад національно-патріотичного підпілля Уманщини – інтелігенція, робітники, селяни. За походженням: основна маса – місцевий люд. Серед них декілька представників похідних груп з Галичини, уродженців Західної України.

На основі даних з досліджених шести судових справ, які зберігаються в державному архіві Черкаської області і у відомчому архіві СБУ Черкаської області, а також даних, зібраних методом усної історії, чисельність національно-патріотичного підпілля Уманщини ще остаточно не встановлено. Але й ті дані, що зібрано в довіднику монографії Б. Чорномаза "Діяльність національно-патріотичного підпілля на Уманщині у 1941-1945-х роках", є досить значними. Списки, зібрані Б. Чорномазом, становлять 193 особи, прізвища яких з'ясовано. Крім них, 26 осіб відомо лише по псевдах, більш детальна інформація про них відсутня.

Найкраще мету національно-патріотичного підпілля сформульовано в обвинувальних висновках, які зачитував прокурор перед оголошенням вироків радянських судів. Нижче наведено цитати з конкретних справ з відомчого архіву СБУ (переклад з російської автора).

Виписка з обвинувального вироку на групу націоналістів (19 осіб) із с. Оксанине Уманського р-ну Черкаської області.

"...У своїй практичній діяльності... націоналісти ... (мали на меті) збройним шляхом відірвати Радянську Українську республіку від СРСР і створити Велику соборну українську державу". (АСБУ Справа 88. Том 3. Арк. 286-314).

Виписки з обвинувальної справи на 27 осіб – членів підпілля ОУН, що діяло на Уманщині у 40-х роках:

"... українсько-німецькі націоналісти з числа колишніх петлюрівців, політичних бандитів та іншого антирадянського елемента створили організацію українських націоналістів,

яка ставила перед собою завдання – створення буржуазно-націоналістичної держави або так званої "Великої соборної Української держави..."

...розповсюджували контрреволюційну націоналістичну літературу серед населення, зводили наклепи на керівників партії і Радянського уряду, закликали населення до вступу в ОУН з метою ведення боротьби з Радянською владою за створення української націоналістичної держави". (ДА ЧО Р 5625 О.І. 13138. Том 3. Арк. 234 – 250).

Виписки з обвинувального вироку на групу вояків загону УПА, що діяло на Уманщині (18 осіб):

"...Як встановлено слідством, арештовані члени ОУН і їхні спільники були тісно пов'язані між собою; мали на Уманщині розгалужену мережу конспіративно-явочних квартир, схрони, багато зброї, продовольства, боеприпасів і здійснювали на території Уманського, Христинівського, Ладженського районів... організовану антирадянську націоналістичну діяльність проти радянського народу і за відторгнення Радянської України від Союзу РСР та утворення на Україні так званої "самостійної" держави..."

Від редакції "Козацького краю":

В історичній розвідці пана Богдана Чорномаза акцент зроблено на діяльність УПА на теренах Уманщини. Від себе ж додамо: у Холодному Яру з ініціативи 60-річного козака, який воював під чорним знаменом Холмогорської республіки ще в 1919-21 роках і знаний під псевдо Дід Тарас, весною 1943 року було створено окремий військовий округ УПА. Псевдо командира – "Кость", шеф штабу – "Дід Тарас", курінні – "Саблюк" і "Добвбуш". Діда Тараса упівці називали "душею Холодного Яру". Петро Мірчук окремо відзначає роль у формуванні ВО-1 "Холодний Яр" у складі УПА-Південь ще й Михайла Медвідя (псевдо "Карпович"). Загальне командування трьома військовими округами УПА-Південь здійснював Омелян Грабець (псевдо "Батько", "Богун"), а після його загибелі – Василь Кук (псевдо "Василь Коваль", "Юрко Леміш", "Ле", "Медвідь"). До речі, 9 травня 1945 року Василь Кук, якому судилося пізніше стати останнім головнокомандувачем УПА замість загиблого Романа Шухевича, зустрів у схроні в Умані, за написанням листівки-відозви, яка підкреслювала коричневого гітлерівського гада вбито, залишився червоною сталінським гад... Подібного змісту листівки невідомо, яких розшукували енкаведисти, роздавали в уманському селі з козацькою назвою Паланка ще й наприкінці 1946 року.

КОМАНДУВАЧІ УПА-ПІВДЕНЬ, ДО ЯКОЇ ВХОДИЛИ ВО "ХОЛОДНИЙ ЯР" ТА "УМАНЬ":

ОМЕЛЯН ГРАБЕЦЬ ("БАТЬКО")

Народився 1 серпня 1911 р. у Новому Селі на Галичині. Загинув біля села Микулинці на Вінничині у бою проти карального підрозділу НКВС 10 червня 1944 року

ВАСИЛЬ КУК ("ЛЕМІШ")

Народився 11 січня 1913 р. в селі Красне на Львівщині Помер 9 вересня 2007 року в Києві

СВЯТЕ БОГОЯВЛЕННЯ

19 січня (6 січня ст.ст.) Свята Православна Церква святкує Хрещення Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа, або Богоявлення. Це велике дванадцять неперехідне свято. Свято Хрещення Господнього – одне із самих древніх свят християнської Церкви. Його встановлення відноситься ще до апостольських часів. Древня назва свята – "ТЕО-ФАНІЯ", що означає Богоявлення.

Слово "хрещу" по-грецьки означає "погружаю у воду". Не можливо зрозуміти сенс і важливість хрещення, не роз'яснивши перш за все символічного значення води, про яке говориться у Старому Завіті. Вода – початок життя. Саме з води, беруть свій початок всі живі істоти. Де немає води, там пустеля.

Хрещення Іоанна Хрестителя було символічним і означало те, що як тіло омивається і очищається водою, так і душа людини, яка покалася і увірвала в Христа, буде очищена від усіх гріхів Христом. Сам Іоанн виголошував: "За мною іде Сильніший за мене, у Якого я недостойний, нахилившись, розв'язати ремінь взуття Його; я хрещу вас водою, а Він буде хрестити вас Духом Святим" (Мк. 1, 7-8).

Тридцять років Ісус Христос жив у Назареті зі Своєю Пречистою Матір'ю, Дівою Марією, і старцем Йосифом. Коли ж Йому виповнилося тридцять років, Він прийшов із Назарета на Йордан, щоб хреститися від Іоанна. Бог відкрив Іоанну, що це не простий чоловік, а Син Божий, через те Іоанн відмовлявся хрестити Ісуса Христа, кажучи Йому: "Мені належить хреститися від Тебе; а Ти хочеш, щоб я хрестив Тебе". Ісус відповів: "Не стримуй! Ми повинні виконати все, що повелів Бог".

"І сталося у ті дні, прийшов Ісус із Назарету Галілейського і хрестився від Іоанна в Йордані. І коли виходив з води, зараз же побачив Іоанн небеса, що розкривалися, і Духа, Який сходив на Нього, мов голуб. І голос був з небес: Ти Син Мій Улюблений, в Якому Моє Благовоління" (Мк. 1, 9-11). Про це свідчать всі чотири Євангелія.

Після хрещення Христа хрещення для людей, це не просто символ очищення. Тут Ісус явив Себе світу як Христос, Син Божий. ("Месія" по-єврейськи – те ж саме, що по-грецьки "Христос", тобто "Помазанник Божий"). Богоявлення відкрило нам велику Божественну тайну Святої Тройці. Тепер кожен, хто охрещується, стає причасником цієї тайни. Хрещення – це початок відновлення першопочаткового образу Божого в падшій людині. Велика тайна, що звершується в хрещенні, не відразу досягає наш розум. Хрещення робить нас єдиними з Христом, наче б то прививає нас до Нього. Під час хрещення у воді, джерелі нового життя, людина помирає для гріха і воскресає для Бога. Але щоб дійсно набути цей образ, потрібно працювати над собою все життя.

Святитель Іоанн Золотоустий так говорить про це свято: "Чому Богоявленням називається не той день, в який народився Христос, а той, в який Він хрестився? Цей день є той самий, в який Він хрестився і освятив водне ество, Він явив Себе світу. Саме тому в це свято опівночі, всі почерпнувши води, приносять її додому, і зберігають весь рік; і відбувається явне знамення: ця вода у

своєї сутності не псується на протязі довгого часу, а залишається свіжою, начебто тільки що взятою з джерела".

Чому ж цей день називається Богоявленням? Тому, що Христос став відомим для всіх не тоді, коли він народився, а коли Він хрестився. Про це говорить Іоанн Хреститель: "Серед вас стоїть Той, Якого ви не знаєте" (Ін.1, 33). "І я, – говорить він, – не знав Його, але той, Хто послав мене хрестити водою, сказав мені: на кому побачиш Духа, Який сходить і перебуває на Ньому, Той хреститиме Духом Святим" (Ін.1, 33).

В пам'ять про те, що Спаситель Своїм Хрещенням освятив воду, в цей день звершується водосвяття: напередодні свята Богоявлення вода освячується в храмах, а в сам день – в річках, на озерах, біля криниць, джерел, або інших місцях, де беруть воду.

ХРЕЩЕНСЬКИЙ СВЯТВЕЧІР. ВОДОСВЯТТЯ.

Святу Богоявлення передую навечір'я, богослужіння якого схоже з чином навечір'я Різдва (великі царські часи, літургія з вечірньою). В кінці богослужіння звершується перше освячення води. Цей древній обряд християнська традиція тісно пов'язувала з таїнством Євхаристії. Освячена вода, по-грецьки носить назву "АГІАСМА", тобто "велика святиня". Водою все омивається і насичується, очищається і зрошується. Але не тільки цим обмежується значення води. Воно і втому, що "Сам Творець всього – Христос – зійшов, як дощ, розлився, як річка, і хрестився в Йордані".

В день самого свята вода освячується в хрестовидній ополонці – "Йордані". Біля неї за звичай з льоду роблять хрест. Святоку ходу для освячення води на природних водоймах називають "Хрестним ходом на Йордан". Після молитви віруючі омиваються святою водою і беруть її з собою, з вірою в те, що ця вода володіє чудодійною силою.

Чудодійних дій святої води сподобляються лише ті, хто споживає її з живою вірою в обітницю Божі і силу молитви Святої Церкви, ті, які мають чисте і щире бажання змінити життя, покаятися і спаситися

Хрещенська вода – це святиня, яка має бути в домі кожного православного християнина. Її бережно зберігають біля святих ікон. Хрещенська вода, як і Святе Причастя, приймається віруючими тільки натщесерце.

Освятчуюча і животворча дія святої води розповсюджується як на тіло і душу людини, так і на всі предмети, які служать для її духовного і тілесного життя. Свята вода гасить полум'я пристрастей. Відганяє злих духів – ось чому окроплюють святою водою домівки і всяку річ, яку освячують. Таку силу вода отримує через молитовне призивання на неї Божого благословення.

Дорогі читачі! Вітаю Вас із святом Богоявлення Господнього! Нехай Боже Благословення зійде на Вас і на ваші сім'ї та родини.

З повагою підготував протоієрей Василь Циріль – настоятель Храму Святих Парвоверховних Апостолів Петра і Павла. м. Чигирин

ДЕНЬ В ІСТОРІЇ**23 – 31 січня**

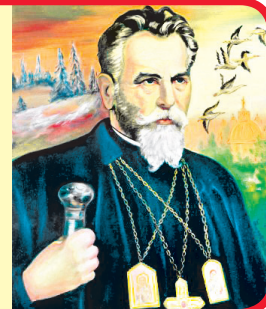
23 січня 1667 р. Польща і Москва Андрусівським договором поділили між собою Україну по Дніпру.
23 січня 1849 р. народився Богдан ХАНЕНКО (на фото), колекціонер української старовини і творів мистецтва, археолог, меценат.
23 січня 1921 р. москалі вбили композитора Миколу ЛЕОНТОВИЧА.
23 січня 1947 р. загинув Микола АРСЕНИЧ, референт СБ Проводу ОУН, лицар Золотого хреста заслуги.

25 січня 1942 р. на російській каторзі загинув Агатангел Кримський.

25 січня 1965 р. Йосип СЛІПІЙ (на портреті), який відсидів 18 років у радянських таборах, обраний у Ватикані кардиналом і головою Української греко-католицької церкви.

25 січня 1967 р. помер бандурист Семен ВЛАСКО.

26 січня 1892 р. народився Григорій ЯКОВЕНКО, член Холодноярського повстанку.

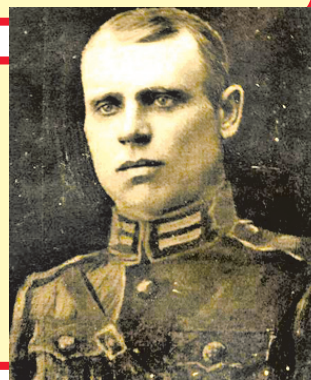

27 січня 1790 р. у Городищі на Черкащині народився Петро ГУЛАК-АРТЕМОВСЬКИЙ (на портреті), український письменник, вчений, перекладач, поет.

27 січня 1839 р. народився Павло ЧУБИНСЬКИЙ, автор слів українського гімну "Ще не вмерла Україна".

27 січня 1860 р. вийшов друком повний "Кобзар" Тараса Шевченка.

27 січня 1981 р. помер Лавро КЕМПЕ, козак полку Чорних запорожців Армії УНР, режисер, актор.

28 січня 1897 р. народився Іван РЕМБОЛОВИЧ (на фото), підполковник Армії УНР, сотник дивізії "Галичина".

28 січня 1918 р. загинув від московської кулі командувач 1-ї Української дивізії і 1-го Українського корпусу Яків ГАНДЗЮК.

28 січня 1929 р. почався 1-й Конгрес українських націоналістів, на якому було створено ОУН.

29 січня 1900 р. створено Революційну українську партію.
29 січня 1918 р. відбувся бій під ст. Крути між Студентським куренем та російським військом Михайла Муравйова.

30 січня 1834 р. народився Володимир АНТОНОВИЧ, видатний український історик, археолог, етнограф.

30 січня 1895 р. народився Петро ДЯЧЕНКО (на фото), генерал-хорунжий Армії УНР.

30 січня 1930 р. у родині колишнього січового стрільця народився майбутній знаменитий письменник Всеволод НЕСТАЙКО.

30 січня 1962 р. помер четар УСС, верховний отаман Українського Пласту (1924 – 1934) Северин ЛЕВИЦЬКИЙ.

31 січня 1648 р. на Запорозьку Січ прибув Богдан ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ.

31 січня 1918 р. помер Іван ПУЛЮЙ, винахідник променів, названих пізніше рентгенівськими.

31 січня 1941 р. створено Київську кіностудію науково-популярних фільмів.

31 січня 1949 р. загинув полковник Олекса ГАСИН ("Лицар"), шеф Головного штабу Української повстанської армії (на фото).

Свідоцтво про державну реєстрацію
ЧС-669Р від 8.12.2010 року

Козацький край

Головний редактор – Олег ОСТРОВСЬКИЙ
Шеф-редактор – Віктор ВОЛЯ
Редактор випуску – Петро ДОБРО
Голова редакційної ради – Володимир МУЛЯВА
Засновник – Чигиринська ГО "Вільне Козацтво Холодного Яру"

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС ГАЗЕТИ – 89155

Адреса редакції:
вул. Ільїна, 330, к.4, м.Черкаси, 18005, тел.: (0472) 31-29-74
E-mail: Cossack_land@i.ua
Газета віддрукована в ПП "Видавництво "Республіка", м.Черкаси, вул.Вербовецького,1а. Тираж – 10 000 екз.
Замовлення №